

ГОМЕЛЬСКИ УНІВЕРСІТЭТ

№ 2 (884)

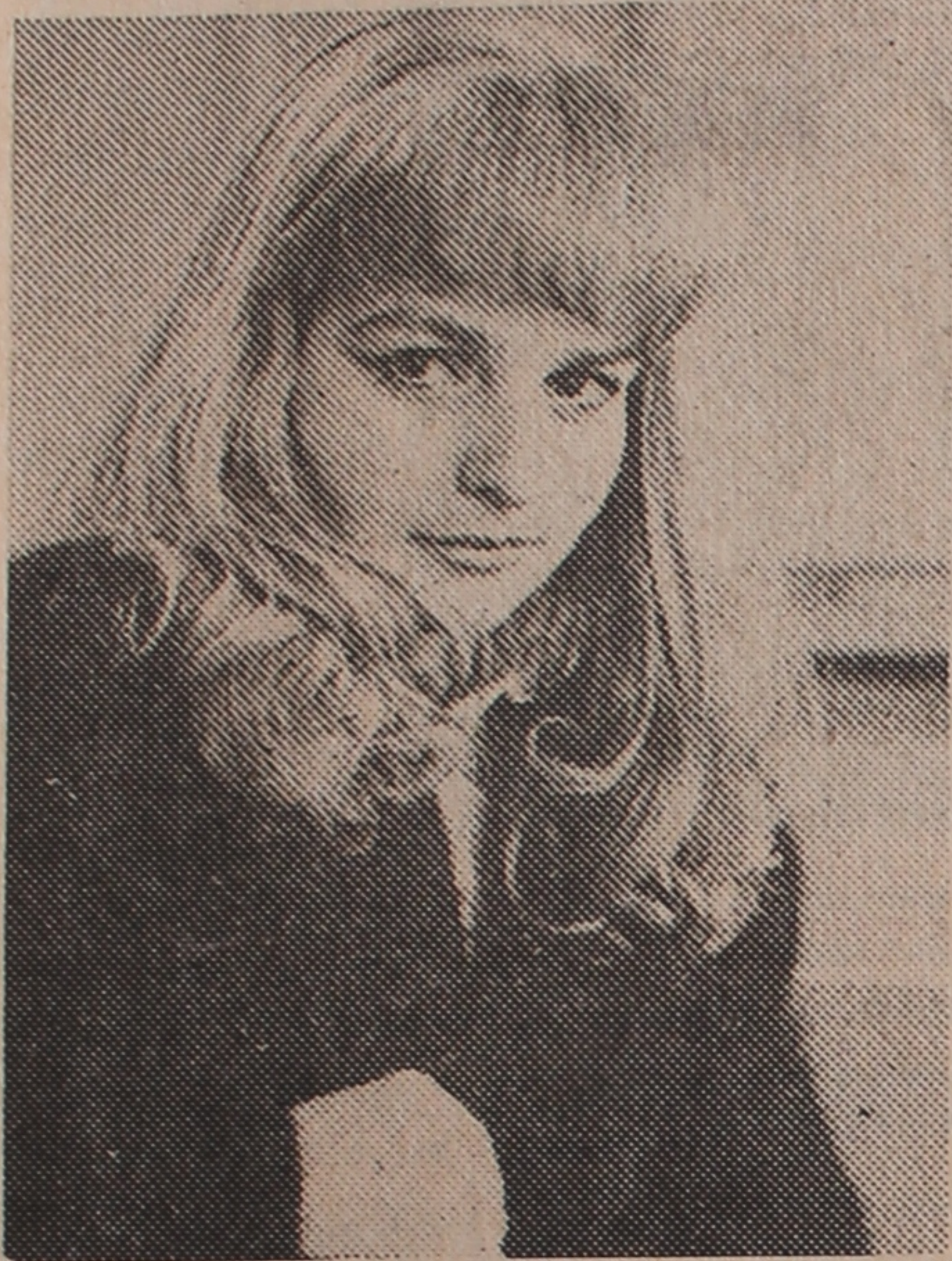
Аўторак, 7 лютага 1995г.

Газета заснавана ў верасні 1969 года

Выходзіць два разы ў месяц

Цана дагаворная

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ ГОДА

2-га лютага адбылося пашыранае пасяджэнне Савета універсітэта. Заслухана і абмеркавана справаздача рэктара члена-карэспандэнта АН Беларусі Л.А.Шамяткова аб асноўных напрамках дзейнасці універсітэта за 1994 год.

Аб выніках фінансавай дзейнасці універсітэта за мінулы год зрабіла паведамленне галоўны бухгалтар І.А.Курава.

Прарэктар па навуковай рабоце прафесар А.М.Сердзюкоў далажыў аб выніках навукова-даследчых работ і падрыхтоўкі навукова-педагагічных кадраў у 1994 годзе і задачах на 1995 год.

(Больш падрабязна па пералічаных пытаннях чытайце у наступным нумары нашай газеты).

На конкурснай аснове Савет абраў на вакантныя пасады дацэнта: А.А.Малахава -- па кафедры эканомікі і кіравання вытворчасцю, Н.У.Шаўчэнка, Г.М.Каропу -- па кафедры геаграфіі, А.А.Цітову -- па кафедры ўсеагульнай гісторыі, У.С.Стрыжнёва -- па кафедры агульнай фізікі, В.Р.Свірыдзенка -- па кафедры хіміі. Старшымі выкладчыкамі кафедры фізічнага выхавання абраны Ю.В.Маліноўскі і Л.М.Марозава.

Савет рэкамендаваў Атэстацыйнай калегіі Мінадукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь аб прысваенні вучонага звання дацэнт кандыдату тэхнічных навук загадчыку кафедры АСАІ А.М.Дземідзенку.

З БАГАТЫМ ЗАПАСАМ ВЕДАЎ

Толькі выдатныя адзнакі на працягу ўсіх гадоў вучобы -- красамоўны паказчык адказнасці і сур'ёзнасці. Пяцікурсніца эканамічнага факультэта Іна БАБЫНА адносіцца менавіта да такіх студэнтаў і па выніках папярэдняга навучальнага семестра стала Скарынаўскай стыпендыяткай.

Дзяўчына выбрала спецыяльнасць "Эканоміка і сацыялогія працы" і лічыць яе, у адрозненні ад іншых, перспектыўнай, тым больш, што вучыцца яна на спецыялізацыі знешнеэканамічнай дзейнасці. І тут, лічыць Іна, поле дзейнасці вельмі шырокае.

З вышыні студэнцкіх гадоў дзяўчыне добра відаць і станоўчыя, і крыху

негатыўныя бакі ў вучэбным працэсе на факультэце. На яе думку, практыкі, якія студэнты праходзяць на прадпрыемствах, павінны быць больш набліжаны да канкрэтнага іх зместу: прыходзіць, скажам, студэнт на вытворчасць, яму пажадана было б самастойна атрымаць тыя ці іншыя дадзеныя ці лічбы, а не прымаць іх ужо гатовымі. Бо ў будучым маладому спецыялісту немагчыма будзе хутка і дакладна з'арыентавацца самастойна ў той ці іншай сітуацыі, непасрэдна звязанай з работай.

У нялёгкае час выходзяць цяпер выпускнікі ВНУ ў самастойнае працоўнае жыццё. І знайсці ў ім сваё месца, зразумела, будзе больш лёгка тым, хто мае дастатковы запас ведаў.

Фота У.Чысціка.

АБРАНЫ АКАДЭМІКАМ

Рэктарат, грамадскія арганізацыі, выкладчыкі, супрацоўнікі і студэнты універсітэта гарача віншуюць доктара педагагічных навук прафесара кафедры педагогікі ДЗМІТРЫЕВА Міхаіла Афанасьевіча з абраннем яго сапраўдным членам Міжнароднай Акадэміі акмеалагічных навук.

(Ад рэдакцыі: акмеалогія -- вышэйшая навука пра чалавека)

СЁННЯ Ў НУМАРЫ:

♦ 1 На Савеце універсітэта.
Скарынаўская стыпендыятка.

♦ 2 У ГДУ -- з далёкай Аўстраліі. Новы паэтычны зборнік студэнта.
♦ 3 Не адступаць ад ісціны.

♦ 4 Цёплыя словы пра калегу.
♦ 5 Арыенціры па вывучэнню гісторыі Беларусі.

♦ 6 Каштоўнае выданне.
♦ 7 Аб вертыкалях улады разважае юрыст.
♦ 8 Папярэджвае ўрач.

УВАГА: КОНКУРС!

Ва універсітэце аб'яўляецца конкурс 1995 года на лепшыя навукова-даследчыя работы прафесарска-выкладчыцкага і навуковага саставу, выкананыя за апошнія 2-3 гады.

Пераможцы конкурсу выступяць з навуковымі дакладамі на штогадовых Скарынаўскіх навуковых чытаннях, ім будзе прысвоена званне лаўрэатаў Скарынаўскіх чытанняў.

Даведкі па тэл. 57-77-11, інфармацыйная служба НДС, корп. №5, аўд. 5-14.

З УЗНАГАРОДАМ!

За шматгадовую плённую навуковую і вучэбную работу па падрыхтоўцы маладых спецыялістаў і актыўны ўдзел у грамадскім жыцці загадчык кафедры гісторыі Беларусі доктар гістарычных навук, прафесар Эдуард Мацвеевіч ЭНЦІН узнагароджаны Ганаровай граматай універсітэта.

ГОСЦЬ З АЎСТРАЛІІ

На працягу трэцяй дэкады студзеня па запрашэнню рэктарата ў нашым універсітэце знаходзіўся эксперт па эканоміцы Сіднейскага універсітэта містэр Кім Хаўтрэй. Па прыездзе ў Гомель ён быў прыняты ў рэктарце. На сустрэчы першы прарэктар прафесар М.В.Селькін расказаў гасцю пра ГДУ, пазнаёміў з факультэтамі і спецыяльнасцямі, па якіх у нас вядзецца падрыхтоўка кадраў. Кім Хаўтрэй у адказным слове расказаў каратка пра сваю вышэйшую навучальную ўстанову, а таксама ўручыў М.В.Селькіну ўласную кнігу, у якой дадзены

рэкамендацыі, як пераадолюваць крызісныя з'явы ў эканоміцы. За час знаходжання ў Гомелі містэр Кім Хаўтрэй сустрэўся з выкладчыкамі і студэнтамі эканамічнага, фізічнага, матэматычнага і гістарычнага факультэтаў, прачытаў ім лекцыі на актуальныя тэмы, адказаў на зададзеныя пытанні.

У вольны час аўстралійскі госць з задавальненнем знаёміўся з нашымі горадамі, наведаў Веткаўскі музей народнай творчасці. Прыезд Кіма Хаўтрэя стаў другой сустрэчай з прадстаўніком далёкага кантыненту. Першая ж адбылася ў мінулым годзе.

Т.ЯРОМІНА, спецыяліст міжнароднага аддзела ГДУ.

На здымках: Кім Хаўтрэй выступае на эканамічным факультэце.
Фота У.Чысціка.

Фота У.Чысціка.

УДАСТОЕНЫ СТЫПЕНДЫЙ ФІРМЫ

У папярэднім нумары нашай газеты на першай старонцы была змешчана інфармацыя старшага выкладчыка кафедры оптыкі І.Ахраменка пад загалоўкам "Стыпендыі для будучых бізнесменаў". У матэрыяле паведамлялася аб тым, што фірма "БелКомДата" сумесна з буйнейшай камп'ютэрнай карпарацыяй "Асеч" устанавіла стыпендыі для студэнтаў камп'ютэрных і бізнес-спецыяльнасцей. Яны прысуджаюцца на конкурснай аснове. Прыняць удзел у конкурсе запрашаліся сту-

дэнты і аспіранты і нашага універсітэта. І вось на адрас рэктара ГДУ Л.А.Шамяткова і першага прарэктара М.В.Селькіна ад дырэктара фірмы "БелКомДата" А.Г.Рымскага паступіла прыёмная навіна. У допісе паведамляецца, што па выніках конкурсу ўдастоены ганаровых стыпендыі выхаванцы матэматычнага факультэта Генадзь Мішын і Аляксей Шонін. Кіраўніцтва універсітэта выказваецца шчыра ўдзячнасць за аказанае садзейнічанне ў правядзенні конкурсу.

Аляксей Шонін паспяхова закончыў матфак і цяпер з'яўляецца аспірантам кафедры АСАІ ў дацэнта Р.С.Галіева. Генадзь Мішын вучыцца на чацвёртым курсе. Працяглы час яны абодва плённа супрацоўнічаюць з кафедрай АСАІ, якая ў сваю чаргу падтрымлівае цесныя навуковыя і творчыя сувязі з многімі камп'ютэрнымі фірмамі і арганізацыямі, у тым ліку з "БелКомДатай".

КАХАННЕ -- НАЧУЦЦЁ ВЕЧНАЕ

З творчасцю студэнта другога курса філалагічнага факультэта Сяргея Мароза рэдакцыя нашай газеты знаёма даўно. Менавіта на яе старонках упершыню былі надрукаваны яго вершы. Таму нам цяпер асабліва цікава сачыць за станаўленнем маладога аўтара, які плённа і шмат працуе. А вынікам гэтага з'явіліся выданыя ім зборнікі паэзіі. Першы — "Брыз" — убачыў свет у 1993 г., а другі — "Если это любовь..." — зусім нядаўна.

Складаныя ў матэрыяльным плане часы перажываем мы зараз, таму апошні зборнік выйшаў дзякуючы спонсарскай падтрымцы рэкламнага агенцтва "Сов-Инфо" Дзяржаўнага навукова-вытворчага прадпрыемства "ЭКОНЭС".

Кандыдат філалагічных навук Л.І.Толчыкава ў сваім уступным слове да зборніка слушна адзначае, што якім бы

сёння цяжкім ні было наша жыццё, з яго нельга выгнаць вечнае пачуццё кахання — без яго жыццё страціць сэнс і прыгажосць. І малады пазт у сваім зборніку вершамі стварае карціну-мазаіку Кахання ва ўсіх яго праявах.

Прапануем увазе чытачоў вершы з новага зборніка С.Мароза.

Сергей Мороз

Ты мне больно никогда не делай,
даже если горько обману.

Ты -- мой нежный ангел,
сладкий демон,

То с тобой взлетаю, то тону.

Разгорюсь едва, ты, словно ветер,
Задуваешь жаркий мой огонь.

Тыма ты непроглядная, но светел
Каждый день, в котором ты со мной.

Тёплое и ровное дыхание

Ощущаю на своей щеке.

Ты -- мой сладкий сон, моё желание,

Дикий зверь, что тянется к руке.

Ты мне больно никогда не делай,

даже если горько обману.

Ты -- мой нежный ангел,

сладкий демон,

То с тобой взлетаю, то тону.

***

Ты снилась мне, а я хотел забыть,

А я с судьбой готовился бороться.

И вот теперь не знаю, как мне быть,

В твои объятия сердце снова рвётся.

Так вот она, проказница любовь,

Несёт удар смертельный в спину.

Всё переживе, люблю Вас вновь,

И всё же проходите мимо!

Пусть удаляясь, будет твёрдым шаг.

А вскрик прощальный мне не даст очнуться.

Прошу тебя: не оглянись назад,

Я буду звать -- ты не посмей вернуться.

ЦІ АПРАЎДВАЕ НАШ УНІВЕРСИТЭТ
ІМЯ ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ?

Я не ведаю, з якой нагоды універсітэту было нададзена імя славутага асветніка. Магу сказаць толькі, што некаторыя выпускнікі "альма-матэр" унеслі ўклад у Адраджэнне Бацькаўшчыны. Сярод іх можна прыгадаць Алесьа Бяляцкага, дырэктара Літаратурнага музея Максіма Багдановіча, Эдуарда Акуліна, дырэктара філіі таго ж музея, паэтаў Анатоля Сыса і Міхася Башлакова, паэтку і мастачку Вольгу Куртаніч.

Усё гэта выпускнікі гуманітарных факультэтаў. Актыўнасць іншых факультэтаў працягваецца найперш у галіне

тэрміналогіі і пераводу працэсу навучання на беларускую мову. Так, на першай нацыянальнай канферэнцыі "Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі" былі прадстаўлены толькі філалагічны і геалага-геаграфічны факультэты.

А дзе ж фізікі, матэматыкі, што вядомыя сваімі дасягненнямі далёка за межамі Беларусі? Хоць, мажліва, не дайшла да іх інфармацыя, што адбудзецца гэтая канферэнцыя.

Таму, шануюны, я заклікаю ўмацаваць прыярытэт нашага універсітэта ў галіне тэрміналогіі, бо плануецца другая

такая канферэнцыя, што пройдзе 18-19 траўня 1995 года.

Заяўкі з указаннем назвы даклада, пасады, навуковых ступені і звання, службовага і хатняга адраса, тэлефона, кароткай анатацыяй зместу /аб'ём да 1/2 старонкі/ дасылаць да І сакавіка на адрас:

220005 г.Мінск, вул. Румянцава, 13, ТБМ імя Ф.Скарыны, аргкамітэт тэрміналагічнай канферэнцыі. Даведкі па тэлефонах: 33-25-11, 39-50-61, 39-44-47.

А.ПУКАНАЎ,

студэнт 3 курса геалага-геаграфічнага факультэта, удзельнік першай нацыянальнай канферэнцыі "Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі".

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ

У N19 нашай газеты пад рубрыкай "Фан-клуб" быў змешчаны артыкул студэнта IV курса філалагічнага факультэта В.Бортніка "Ашаламляльны "дэбют" Б"ёрк" аб творчасці спявачкі з Ісландыі, якую аўтар, як высветлілася, не па заслугах аднёс да разраду суперзорак 90-х гадоў. Гэта выклікала неадназначную ацэнку нашых чытачоў, якія добра разбіраюцца ў сучаснай заходняй музыцы. Змяшчаемы ніжэй артыкул ставіць усе кропкі над "і", а рэдакцыя нашай газеты, у сваю чаргу, звяртае ўвагу аўтараў на тое, каб імі дакладна выкладаліся прыводзімыя факты, даваліся аб'ектыўныя ацэнкі і вывады.

Хацелася б падзяліцца некаторымі думкамі, якія ўзніклі ў мяне пасля артыкула "Ашаламляльны "дэбют" Б"ёрк". Вось толькі некаторыя з іх: "Я ўмею спяваць", — заяўляе журналістам герайна апавядання. З гэтым наўрад ці можна пагадзіцца, калі нагадаць фразу, сказаную Дэвідам Гілмарам, лідэрам групы "Пінк Флойд": "На змену прафесіяналам прыйшло пакаленне, адзінымі якасцямі якога з'яўляюцца вялікая ганарлівасць і непамернае самалюбаванне. Таму што ў іх, — што ў Шінэд О'Конар, што ў гэтай крыўлякі Б"ёрк, няма ні малейшага ўяўлення аб тым, што такое "музычная гармонія". Ёмістая фраза, ці не так? Ды і након самай "арыгінальнай" — тут ужо сапраўдны перагіб... Колькі іх было: Трэісі Чэпмэн, Бэт Мідлер, Шінэд О'Конар, Грэйс

ДАВАЙЦЕ ЧУЦЬ МУЗЫКУ...

Джонс... Кожная з іх прэтэндавала на званне "самай арыгінальнай" у свой час і дабівалася гэтага. Б"ёрк толькі адна з ёй падобных у шматлікім радзе. А вось далей аб Б"ёрк напісана ні многа, ні мала: "Нараджэнне новай суперзоркі 90-ых".

Назваць суперзоркай "певічку", якая ледзь паспела запісаць першы сольны альбом, няхай і дастаткова паспяхова? "Певічка", а не спявачка нават, якая раней выступала ў родным Рэйк'явіку на другародных сценах у складзе панк-групы "Шугарк"юбз"? Ці памятае хтосьці і ці ведае хто-небудзь хаця б некалькі назваў песень гэтых так званых "зорак"? Ды і са мноствам узнагарод аўтар артыкула дапусціў, мякка кажучы, яўны перабор: вышэйшая з іх, як піша сам аўтар, з'яўляецца ні да чаго не абавязваючая намінацыя "Адкрыццё года". Падобных прызёраў — вялікае мноства. Можна нагадаць шматлікіх выканаўцаў, якія атрымалі тую ж узнагароду /якіх, прынамсі сказаць, выпускала на пласцінках і фірма "Мелодыя" — гэты непаваротлівы монстр айчыннага грамзапісу/. Тыя, хто цікавіўся музыкай гадоў 10-15 назад, памятаюць такіх уладальнікаў "Грэмі" як "Тычін", "Мэйвуд", "Атаван"... Дзе яны зараз? Ці многія жывыя на сцэне? Тое ж і з ісландскай "дзяўчынкай", у якой, аказваецца, сын-школьнік... І яшчэ некалькі слоў аб так званых хіт-парадах: вышэйшае дасягнен-

не — гэта другое месца ў роднай Англіі ў індзі-чарце. А аб славе і папулярнасці сама Б"ёрк гаворыць так: "А калі гаварыць аб камерцыі, то я лічу, што ў "Шугарк"юбз" я спявала куды больш камерцыйную музыку..." Сама ж фірма, на якой была запісана і выпушчана пласцінка, яшчэ больш катэгорычная: "Гэта — здрадніцтва справе "індзі". І ўсё гэта нягледзячы на самаўпэўненасць і непамерную ганарлівасць спявачкі: "А я спяваць умею... Я ведаю толькі адно: маё імя — Б"ёрк і я — з Ісландыі. Хаця нават прозвішча Б"ёрк аўтар умудрыўся сказаць на свой манер: Не Гудмундсдоцір, а Гудмундсоцір. /Гл. часопісы "Поп-Роки", "Поп Корн" і "Англія"/.

Перш чым пісаць аб кімсьці, трэба хаця б паслухаць дыск і прачытаць тое, што на ім напісана, каб не атрымалася Рынга Сталін замест Рынга Стар... Дарэчы, аб суперзоркавасці Б"ёрк. Гэтым тэрмінам, як правіла, "узнагароджваюць" выканаўцу самі музычныя крытыкі, прычым узнагароджваюць тых музыкантаў, якія выпусцілі добры дзясатка дыскаў, большасць з якіх дасягнулі статусу "залатых" і "пלאцінавых". Нават Джон Бон Джові, нягледзячы на ўсе гэтыя заслугі, не мае такога тытулу ў прызнаных крытыкаў року... А яго добра ведаюць па абодва бакі акіяна, і ў Расіі маці ў тым ліку. А лепшы прыклад суперзоркавасці, напэўна, "БІЛЗ" і "РОЛІНГ СТОУНЗ", аб

якіх ведаюць і чулі ўсе. А вось з Б"ёрк у гэтым сэнсе атрымаўся яўна заўчасны перабор... І, нарэшце, аб музыцы: вось тыпова пост-панкаўскі падыход — "слухаць грудзямі, жыватам і вантробамі". Мне заўсёды чамусьці здавалася, што музыку трэба ўспрымаць вушамі, душой і сэрцам. Значыць, я памыляўся.

Такім чынам, "дэбют" — атрымаўся. Прычым даўны. Паглядзім, ці ўспомняць Б"ёрк гадоў праз 10-15?.. І апошняе. Аўтар публікацыі і толькі ён нясе адказнасць за падбор і фармуліроўкі выкладзеных фактаў. Кожны чалавек, як мне здаецца, павінен імкнуцца дасягнуць пэўных вышынь у той справе, якой ён займаецца, кожны павінен імкнуцца стаць прафесіяналам, даведацца аб тайнах сваёй справы або рамяства... І тым больш здзіўляюць такія напывацельскія адносіны да слова ў філолага 4 курса, яго самалюбаванне і пазёрства, тая бесшабашная лёгкасць, з якой каштоўнасці ўяўныя ўзводзяцца ў ранг абсалюту і суперзоркавасці... Давайце ж не толькі слухаць, але і чуць.

П.БЕСЯЦКІ,

вядучы рубрыкі "Лідэр".

Ад рэдакцыі: віншуем нашага пастаяннага вядучага рубрыкі "Лідэр" у газеце "Гомельскі універсітэт" аспіранта кафедры рускай літаратуры Паўла Бесяцкага, які стаў адным з пераможцаў 1-га конкурсу творчай моладзі Беларусі ў галіне гуманітарных навук і адукацыі. Фонд Сораса прысудзіў яго аўтарскаму праекту аб рок-паэзіі 1980-1990 гг. І-ю катэгорыю і прэмію.

У сям"і кадравага савецкага афіцэра-пагранічніка Мацвеева Ісаакавіча і Соф"і Львоўны Энціных было два сыны. У гэтай дружнай і шчаслівай сям"і каханне і ўзаемная павяга спалучаліся з пачуццём абавязку і патрабавальнасці.

Школьныя поспехі дзяцей радалі бацькоў. Старшы -- Леў, які скончыў Маскоўскі інстытут міжнародных зносін, стаў юрыстам-мжнароднікам. Сёння -- доктар юрыдычных навук, прафесар Леў Мацвеевіч Энцін вядомы далёка за межамі Расіі і СНД. Яго вучні працуюць у многіх краінах свету.

Захапіўся навуковай работай і малодшы -- Эдуард. У 1959 годзе ён з адзнакай скончыў гісторыка-

У ПАСТАЯННЫМ ТВОРЧЫМ ПОШУКУ

філалагічны факультэт Гомельскага педагагічнага інстытута імя В.П.Чкалава. На працягу шэрагу гадоў працаваў у абласным краязнаўчым музеі, а затым -- начальнікам аддзела публікацый Дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці. Ужо тады выходзіць шэраг навуковых прац, прысвечаных Гомельскаму антыфашысцкаму падполлю, гісторыі Гомельскай абласной камсамольскай арганізацыі і іншыя працы па гісторыі Гомельшчыны.

З 1970 года Эдуард Мацвеевіч у Гомельскім дзяржаўным універсітэце, куды прыйшоў ужо вучоным-гісторыкам, кандыдатам гістарычных навук, аўтарам шэрагу публікацый па палітычнай гісторыі Беларусі. Ён робіць усё, каб яго вучні былі годныя універсітэцкага дыплама, падрыхтаваны да жыцця. Студэнты актыўна ўдзельнічаюць у конкурсах студэнцкіх навуковых прац, выхаваўчай рабоце сярод насельніцтва. З самага лепшага боку праявіла сябе школа маладога лектара, якую ўзначальваў Эдуард Мацвеевіч на працягу некалькіх гадоў. Разам са сваім кіраўніком яе выпускнікі выступалі ў студэнцкіх аўдыторыях, школах, на прадпрыемствах і ў воінскіх часцях. Адным з першых ва універсітэце Эдуард Мацвеевіч быў узнагароджаны Ганаровым знакам Усесаюзнай арганізацыі таварыства "Веды".

Педагагічная і грамадска-выхаваўчая работа была непарушна звязана з яго пастаянным навуковым пошукам. Тэмай даследавання стала гісторыя грамадскіх рухаў і палітычных партый. Па гэтай праблеме ім апублікавана больш 50 наву-

ковых прац /звыш 90 друк. арк./ Эдуард Мацвеевіч паспяхова абараніў дысертацыю на атрыманне вучонай ступені доктара гістарычных навук. Сярод яго публікацый шырокую вядомасць атрымалі манаграфія "Прадаўжальнікі вялікага пачыну", "Марксізм і некаторыя пытанні канкурэнцыі і саборніцтва ў СССР", "Непралетарскія партыі ў Расіі", выпускі І,ІІ. Сумесна з доктарам гістарычных навук, прафесарам Г.Г. Касаравым /г.Масква, МДУ/ падрыхтавана праграма новага вучэбнага курсу "Гісторыя грамадскіх рухаў і палітычных партый" і выдадзены вучэбныя дапаможнікі. Тут перш за ўсё неабходна назваць сумеснае расійска-беларускае даследаванне "Кастрычнік 1917 і лёсы палітычнай апазіцыі" у трох частках /1993 г./ Гэта праца, якая выйшла пад агульнай рэдакцыяй доктара гістарычных навук, прафесара Э.М.Энціна, шырока вядома ў рэспубліках СНД, атрымала высокую ацэнку навуковай грамадскасці і выкарыстоўваецца ў якасці вучэбнага дапаможніка ў вышэйшых навучальных установах.

У кастрычніку 1992 года Э.М.Энцін выбраны прафесарам Гомельскага дзяржуніверсітэта, а з лютага 1993 года -- заг. кафедры гісторыі Беларусі. З гэтага часу кафедра атрымала другое дыханне. Вядучым накірункам з'яўляецца вучэбна-выхаваўчая работа. Сумесна з кафедрай гісторыі і беларусазнаўства Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы і гуманітарнай адукацыі распрацавана, адобрана і зацверджана Міністэрствам адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь тыповая праг-

рама па курсу гісторыі Беларусі, рэкамендаваная для ВУ у рэспублікі /негістарычных спецыяльнасцей/.

Па ініцыятыве Эдуарда Мацвеевіча на кафедры працуюць навукова-метадалагічны семінар "Актуальныя праблемы гісторыі Беларусі", абсталяваны і функцыянуе кабінет беларускай гісторыі і культуры. Тут рэгулярна праводзяцца вучэбна-метадычныя семінары для выкладчыкаў горада і вобласці, сустрэчы з вучонымі, прадстаўнікамі дзяржаўных і грамадскіх арганізацый. За кароткі тэрмін падрыхтаваны і чытаюцца 11 спецкурсаў і 6 спецсемінараў. Студэнты штогод актыўна ўдзельнічаюць у Скарынаўскіх чытаннях, выступаюць з дакладамі ў студэнцкіх аўдыторыях і перад навучэнцамі.

На кафедры створаны ўмовы для плённай навуковай працы. Пад кіраўніцтвам прафесара Э.М.Энціна завершана работа над манаграфіяй "Станаўленне і крушэнне аднапартыйнай сістэмы ў СССР", працягваецца сумеснае расійска-беларускае даследаванне "Палітычныя партыі і палітычная паліцыя".

Загадчык кафедры гісторыі Беларусі Э.М.Энцін поўны сіл і энергіі, аптымізму і творчых пошукаў. Яго педагагічнае майстэрства, зрудыцый і навуковая дзейнасць -- узор пастаяннага творчага пошуку, тэарэтычнага і метадычнага ўдасканалення.

У.СІЗОНЕНКА,
І.ЭСМАНТОВІЧ,
дацэнты кафедры гісторыі
Беларусі.

Прыкладная тэматыка заняткаў па курсу "Гісторыя Беларусі"

(Працяг. Пачатак у №№14,15,18 за 1994г.)

СЕМІНАР 19. НЭП НА БЕЛАРУСІ.

1. Умовы пераходу ад вайны да міру. Увядзенне нэпа.
2. Развіццё эканомікі БССР у перыяд ажыццяўлення новай эканамічнай палітыкі.
3. Першае і другое ўзбуйненне БССР.
4. Палітыка беларусізацыі і яе вынікі.

ЛІТАРАТУРА:

Из вступительной статьи А.Червякова к ст."Советская Белоруссия" о внутреннем положении республики в начале восстановительного периода 1921 г. //Хрестоматия по истории БССР. 1917-1983 гг. -- Мн., 1984 г., С.119.

Из постановления VIII Всебелорусского съезда Советов по докладу правительства Белорусской ССР. 12 апреля 1927 г. Там же. С.154-155.

Кароль А.С. Палітыка беларусізацыі. //У кн.:Актуальныя пытанні гісторыі БССР (савецкі перыяд). -- Мн., 1991 г.

Кушнер В.Ф. Некаторыя асаблівасці пераходу БССР ад грамадзянскай вайны да міру.// Там жа.

Мікула Я.І. Новая эканамічная палітыка і калгаснае будаўніцтва ў Беларусі ў 1921-1929 гг.//Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. 1990 г. №6.

Пархімовіч М.М. Новая эканамічная палітыка ў беларускай вёсцы.// Вестник Беларускага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 3. 1991 г. №2.

А.Кароль. Беларусізацыя -- палітыка нацыянальнага адраджэння.//Крыжовы шлях. Мн., 1993 г.

СЕМІНАР 20. ПАЛІТЫЧНАЕ І САЦЫЯНАЛЬНА-ЭКАНАМІЧНАЕ РАЗВІЦЦЁ БЕЛАРУСІ ў КАНЦЫ 20-30-х гг. (4 гадзіны).

1. Змена палітычнага курсу ў краіне, усталяванне таталітарызму.
2. Асаблівасці індустрыялізацыі БССР.
3. Калектывізацыя сельскай гаспадаркі і яе вынікі.
4. Становішча культуры.
5. Уздзеянне таталітарнага рэжыму на грамадскае жыццё і палітычныя рэпрэсіі на Беларусі.

ЛІТАРАТУРА:

Постановление IX Всебелорусского съезда Советов по докладу СНК о пятилетнем плане развития народного хозяйства и социально-культурного строительства Белорусской ССР на 1928-1932 гг. //Хрестоматия по истории БССР. Мн., 1984 г. С.165-169.

Докладная записка в ЦК ВКП(б) "О признании БССР республикой сплошной

коллективизации".//В кн.: Врублевский А.П., Протко Т.С. Из истории репрессий против белорусского крестьянства 1929-1934 гг. Мн., 1992 г. С.114-115.

Письмо в ЦК ВКП(б) о перегибах в деле коллективизации.// Там же. С.118-120.

Врублевский А.П., Протко Т.С. Из истории репрессий против белорусского крестьянства 1929-1934 гг. Мн., 1992 г.

Вышинский У.І. Індустрыялізацыя БССР.// У кн.: Актуальныя пытанні гісторыі БССР (савецкі перыяд). Мн., 1991 г.

Костюк М. Коллективизация: как это было //Политический собеседник. 1989 г. №4.

Сарокін А. Трагічныя навалы: вытокі і вынікі голаду 1932-1933 гг. на Беларусі. //Культура. 1993 г., 28 верасня.

Правда истории: память и боль. Мн., 1991 г.

Так начиналась национальная трагедия.//Неман. 1992 г. №9.

Расціслаў Платонаў, Мікола Сташкевіч. Дзве аперацыі супраць "ворагаў народа". //Беларускі гістарычны часопіс. 1993 г. №1.

М.Касцюк, У.Міхнюк. Рэпрэсіі -- самае цяжкае злачынства таталітарнага рэжыму.//Крыжовы шлях. Мн., 1993 г.

П.Башко. Контррэволюционеры или оппозиционеры? //Там же.

Гордон Л.А., Клопов С.В. Что это было? Размышления о предпосылках и итогах того, что случилось с нами в 30-40-е гг. М., 1989 г.

СЕМІНАР 21. ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ У СКЛАДЗЕ ПОЛЬШЧЫ (1921-1939 гг.)

1. Становішча Заходняй Беларусі. Палітыка польскіх кіруючых колаў на беларускіх землях.
2. Нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі.
3. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР.

ЛІТАРАТУРА:

Борьба трудящихся Западной Белоруссии за социальное и национальное освобождение и воссоединение с БССР: Документы и материалы. -- Мн., 1962 г. -- Т.1; 1972. -- Т.2.

Гісторыя Беларускай ССР. -- Мн., 1975 г. Т.4. С.53-116.

Бергман А. Нас вучыць гісторыя. -- //ЛІМ -- 1990 -- 2 лютага.

Клейн Б. Западная Белоруссия: от иллюзий к реальности.//Неман. 1989 г.

№9.

Мацко А.М., Кабяк С.У. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР -- акт гістарычнай справядлівасці. -- Мн., 1989 г.

Парсаданова В.С. Депортация населения из Западной Украины и Западной Белоруссии в 1939-1941 гг. //Новая и новейшая история. 1989 г. -- №2.

Полуян И.В. Западная Белоруссия в период экономического кризиса 1929-1933 гг. -- Мн., 1991 г.

Палуян У.А. Беларуская сялянска-рабочая грамада. -- Мн., 1967 г.

Полуян В.А. Революционно-демократическое движение в Западной Белоруссии (1927-1939 гг.) -- Мн., 1978 г.

Прибылов В.И. "Захват" или воссоединение? //Военно-исторический журнал -- 1990 -- №9, 10.

Уз'яднанне: верасень 1939 г. у лёсе беларускага народа. Актуальныя пытанні гісторыі БССР (савецкі перыяд). -- Мн., 1991 г. С.104-110.

СЕМІНАР 22. БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ (4 гадзіны).

1. Беларусь напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны.
2. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны. Нямецкая акупацыя рэспублікі.
3. Акупацыйны рэжым і палітыка генацыду на Беларусі.
- 4(1) Беларуская калабарацыя.
- 5(2) Масавы партызанскі рух і антыфашысцкае падполле.
- 6(3) Вызваленне Беларусі.

ЛІТАРАТУРА:

Волгогонов Д. Накануне войны. // Урок дает история. М., 1989 г. С.385-397.

Олехнович Г.И. Экономика Белоруссии в условиях Великой Отечественной войны (1941-1945 гг.) -- Мн., 1982 г.

Всенародная борьба в Белоруссии против немецко-фашистских захватчиков в годы Великой Отечественной войны. -- Т. 1-3. Мн., 1983-1985 гг.

Павлов Я.С. В суровом сорок первом. -- Мн., 1985 г.

Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг. -- Мн., 1990 г.

Акупацыя. На скрыжаванні думак. Вучоныя аб "белых плямах" гісторыі Беларусі. -- Мн., 1990 г. С. 80-90.

Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне, 1941-1945 гг. Эцыклапедыя. -- Мн., 1990 г.

(Заканчэнне будзе.)

ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Пяць гадоў назад, у студзені 1990 г., Вярхоўным Саветам нашай дзяржавы прыняты Закон аб мовах у Рэспубліцы Беларусь. Гэта ўжо другі заканадаўчы акт, якім беларуская мова ўзаконьваецца як асноўны сродак зносін грамадзян дзяржавы (першым з іх, як вядома, быў "Літоўскі статут" 1588 г.). У асноўным менавіта дзякуючы яму становішча беларускай мовы рэзка палепшылася. Ён з'явіўся і важнейшай умовай для выхаду першай у гісторыі беларускага народа энцыклапедыі "Беларуская мова".

У энцыклапедыі змешчана 510 грунтоўных мовазнаўчых артыкулаў, якія можна падзяліць на 9 груп. Гэта артыкулы пра літары і гукі, пра раздзелы, падраздзелы, элементы беларускай мовы; пра асноўныя гістарычныя падзеі, з'явы, працэсы ў жыцці беларускай мовы; асноўныя пісьмовыя помнікі, фальклорныя жанры; асноўныя навуковыя выданні; сродкі масавай інфармацыі, якія адыгралі выключную ролю ў станаўленні беларускай мовы; пра тыпы, сем'і моў, іншыя мовы; дзеячы культуры, навукі, літаратуры, якія спрыялі развіццю беларускай мовы і адыгралі важнейшую ролю ў яе вывучэнні і ўдасканаленні; асноўныя навукова-даследчыя і моўнакультурныя ўстановы і арганізацыі; сувязь мовы з некаторымі сферамі жыцця грамадства (мова і грамадства, культура, музыка, літаратура, радыё).

Найбольш адданыя беларускай мове чытачы, безумоўна, працягаюць усю энцыклапедыю і любоў іх да роднай мовы яшчэ больш узрасце. Для іх гэта выданне стане галоўнай настольнай кнігай. Многім жа беларусам энцыклапедыя будзе адказчыкам і дарадчыкам у штодзённых пытаннях вывучэння, выкладання ці даследавання роднай мовы.

Вопыт выдання энцыклапедыі ў нашай рэспубліцы ўжо не малы. Ёсць энцыклапедыі ўсіх трох тыпаў: універсальная ("БелСЭ"), галіновыя (напрыклад, "Энцыклапедыя прыроды Беларусі" ў 5-ці тамах) і, калі можна так сказаць, аднатэмныя, вузкатэматычныя. Разглядаемая энцыклапедыя адносіцца да трэцяга тыпу, які становіцца ў практыцы энцыклапедыятворчасці па зразумелых прычынах дамінуючым.

Звядзенне ў адно веданне галоўных звестак пра беларускую мову дапаможа глыбей усвядоміць прыгажосць, жыццяздольнасць роднай мовы і адначасова з'явіцца новым штуршком, інструментам для яшчэ больш плённага даследавання і ўдасканалення мовы беларускага народа.

Выданне энцыклапедыі больш чым своечасовае. Яе так не хапала прыхільнікам беларускай мовы, змагарам за пашырэнне яе ўжывання ў беларускім грамадстве.

У напісанні галоўнага выдання па беларускай мове актыўны ўдзел прынялі вучоныя-філолагі нашага ўніверсітэта. Сярод іх доктар філалагічных навук, прафесар Анічэнка Уладзімір Васільевіч, які спалучыў абавязкі члена рэдакцыйнай калегіі выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя" імя П.Броўкі і аўтара шасці навуковых артыкулаў. Апошнія з'яўляюцца апісаннем кароткай гісторыі і мовы пісьмовага помніка сусветнай літаратуры "Александрый", Вісліцкага статута, аглядам дваццаці выпускаў рэспубліканскага мовазнаўчага зборніка "Беларуская мова", а таксама старажытных беларускіх грамад, мовазнаўчым аналізам Дагаворнай граматы смаленскага князя Мсціслава Давыдавіча з Рыгай і Гоцкім берагам 1229 г., параўнальным мовазнаўчым аналізам ўсходнеславянскіх моў. У энцыклапедыі змешчаны фотаздымак У.В.Анічэнка і артыкул пра яго шматгадовую выкладчыцкую і навукова-даследчую працу.

У напісанні энцыклапедыі ў якасці навуковых кансультаў удзельнічалі загадчыкі кафедраў беларускай мовы кандыдат

філалагічных навук дацэнт А.А.Станкевіч і беларуская культура кандыдат філалагічных навук дацэнт Дз.Дз. Паўлавец. Дзмітрый Дзмітрыевіч змясціў тут чатыры артыкулы пра першыя граматыкі беларускай мовы, якія напісалі Лаўрэнцій Зізаний, Мялецкі Сматырыцкі і Іван Ужэвіч, пра слоўнік "Лексіс" Л.Зізаныя.

Прыемна чытаць тут і артыкулы вучоных кафедраў рускага, агульнага і славянскага мовазнаўства. Кваліфікавана, даходліва і дастаткова поўна прааналізаваў парадак слоў у сказах П.М.Чайкун (на жаль, ужо нябожчык). Загадчык кафедры У.І.Коваль у папулярнай форме пазнаёміў чытачоў з раздзелам мовазнаўства этналінгвістыкай, а дацэнт А.Ф.Рогалеў -- падраздзелам этналінгвістыкай.

Значэнне кнігі, як ужо гаварылася, вельмі вялікае. Якасці дадзенай навуковай працы таксама пераўзыходзяць. Таму некаторыя недахопы гэтымі якасцямі як бы нейтралізуюцца. Але дзеля аб'ектыўнасці частку з іх варта назваць. Самыя галоўныя з іх высвятляюцца яшчэ са "Слова да чытача" навуковага рэдактара. Ён піша, што "Энцыклапедыя -- не падраўнак і не падручнік". А вось як раз важнейшай сутнасцю энцыклапедыі і з'яўляецца падсумоўванне ўсяго зробленага па тэме кнігі. Працу пісалі самыя вядомыя і таленавітыя мовазнаўцы і ў іх задачу ўваходзіла сказаць апошнія слова як у цэлым пра беларускую мову, так і па тэмах усіх навуковых артыкулаў, што складаюць энцыклапедыю. Патрэбна было сістэматызаваць усё зробленае для беларускай мовы пісьменнікамі, мовазнаўцамі, усім народам і зрабіць практычныя вывады з гэтага: што даследавана лепш, што горш, што зусім не даследавана, чаму трэба ўдзяліць зараз найбольшую ўвагу, што ў першую чаргу зможа ўдасканаліць беларускую мову як сродак зносін (бо, як вядома, асноўная функцыя любой жывой мовы -- камунікатыўная, мова -- інструмент, без якога людзі не маглі б быць грамадствам).

Нельга сказаць, што энцыклапедыя не з'яўляецца падручнікам. Гэта дапаможнік вышэйшага тыпу, чым звычайны вучэбны, па аб'ёму, глыбіні выкладання матэрыялу, па зручнасці карыстання, па універсальнасці.

Закон аб мовах патрэбна было змясціць не ў канцы кнігі, а ў самым пачатку, улічваючы яго важнасць і актуальнасць. Асноўнай прыкметай нашага часу з'яўляецца нацыянальнае адраджэнне, а важнейшай часткай яго з'яўляецца пашырэнне ўжывання ў нашым грамадстве беларускай мовы. Таму кідаецца ў вочы, што ў кнізе няма артыкула "нацыянальнае адраджэнне" (ці "адраджэнне беларускай мовы"). Адсутнічаюць таксама асобныя артыкулы па важных і прынцыповых пытаннях беларускай мовы: пра асноўныя асаблівасці -- фанетычныя, марфалагічныя, сінтаксічныя, пра марфалагічны, фанетычны і іншыя прынцыпы напісання ў беларускай мове. Адсутнасць некаторых такіх артыкулаў як бы падкрэсліваецца самой рэдакцыйнай калегіяй: яна ўключыла ў кнігу артыкул "Фанетычны разбор", а артыкулы пра лексічны, сінтаксічны, марфалагічны і разбор па членах сказа павілі ў паветры. А значэнне і патрэба ўсіх іх у школьнай, універсітэцкай практыцы выкладання беларускай мовы аднолькавыя.

І ўсё ж гэта, скажам яшчэ раз, нішто ў параўнанні з навуковай, грамадска-палітычнай, агульнаграмадскай каштоўнасцю энцыклапедыі "Беларуская мова".

Аўтарскі калектыў прызначыў яе для самых шырокіх колаў насельніцтва нашай рэспублікі, найперш для школьнай і студэнцкай моладзі, для ўсіх, хто любіць нашу мову ці проста цікавіцца ёю. І ніхто з іх не памыліцца ў гэтай цудоўнай кнізе.

Таму пажадаем ёй шчаслівага шляху ў стагоддзях, радаснай і мільённакратнай сустрэчы з чытачамі, ганаровага месца на сталах усіх грамадзян нашай суверэннай дзяржавы.

**К.УСОВІЧ, загадчык
музея-лабараторыі
Ф.Скарыны.**

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Я не ведаю, на якіх прыкладах цяперашнім школьнікам растлумачваюць сутнасць дзяржаўнага ладу нашай рэспублікі, але яшчэ гадоў гэтак 10-15 назад нам казалі, што мы жывем у грамадстве, дзе "кожная кухарка можа кіраваць дзяржавай". Прайшлі гады. Сёння не толькі змянілася наша ўяўленне аб ролі дзяржавы, але мяняецца і сам дзяржаўны лад. Замест генеральнага (першага) сакратара ў нас з'явіўся прэзідэнт, а разам з ім і новая "дзяржаўная дактрына". І, калі меркаваць па зменах у законе аб мясцовым самакіраванні, прынятым па ініцыятыве нашага прэзідэнта, заключаецца яна ў тым, што "прэзідэнт можа кіраваць кожнай 'кухаркай'".

Пасля прынятых Вярхоўным Саветам прэзідэнцкіх паправак ад мясцовага самакіравання засталася адна назва. Замест самакіруючыхся органаў ствараецца мясцовая адміністрацыя, якая назначаецца прэзідэнтам і падпарадкоўваецца яму. Добра гэта ці дрэнна?

Давайце разгледзім гэта на простым прыкладзе. Калі ў садаводчым кааператыве дрэнна арганізавана ўборка тэрыторыі, то вінаваты ў гэтым яго старшыня і ўсе члены кааператыва, якія яго выбралі. Паколькі дачнікам няма каго вінаваціць, яны самі арганізоўваюць уборку тэрыторыі. І калі для арганізацыі гэтай уборкі неабходна змяніць старшыню, яны тут жа могуць гэта зрабіць. У той жа час старшыня пастаянна прыслухоўваецца да думкі тых, хто яго выбраў.

Але зусім іншая сітуацыя ўзнікае, калі дрэнна арганізавана ўборка смецця ў якім-небудзь

пасёлку Гомельшчыны. Цяпер вінаватым становіцца глава мясцовай адміністрацыі і прэзідэнт, які яго назначаў. А ў канчатковым выніку ўвесь народ, які выбраў такога прэзідэнта. Але чаму жыхары Гомеля павінны быць вінаватыя ў тым, што дрэнна ўбіраюцца вуліцы ў якіх-небудзь Уваравічах? І іх жыхарам, каб

КУХАРКА І ДЗЯРЖАВА

наладзіць у сябе ўборку смецця, трэба будзе дайсці да самога прэзідэнта, таму што глава мясцовай адміністрацыі, у адрозненні ад выбранага імі прэзідэнта, ім не падпарадкаваны. І яго больш хвалюе не думка жыхароў раёна, а думка ўласнага начальства. А гэта зусім не адно і тое ж. Такім чынам, новы закон аб мясцовым самакіраванні ўзводзіць праблему ўборкі вуліцы ў ранг агульнаацыйнальнай.

Ёсць яшчэ адна праблема, звязаная з пабудовай татальнай прэзідэнцкай вертыкалі, аж да апошняга пасёлка. Паколькі на мясцовым узроўні ўзнікае шмат розных пытанняў, а прэзідэнт узяў адказнасць за іх вырашэнне на сябе, то яму спатрэбіцца вялізны бюракратычны апарат для кіравання ўсёй мясцовай гаспадаркай, а таксама мноства кантралюючых органаў для адслежвання за выкананнем прэзідэнцкіх распараджэнняў.

Зусім іншы падыход да рэфарміравання дзяржаўнага кіравання на мясцовым узроўні прапаноўвае фонд падтрымкі дэмакратычных рэформ імя Л.Сапегі. І за-

ключаецца ён у тым, што "нават прэзідэнт не павінен умешвацца ў справы кухаркі".

Распрацаваная фундаментам канцэпцыя, якая ўлічвае прынцыпы Еўрапейскай хартыі аб мясцовым самакіраванні, прадугледжвае два этапы рэформ. І першым крокам гэтых рэформ павінна быць раздзяленне кампетэнцыі паміж

органами ўлады розных узроўняў. Гэты крок таксама ўтрымліваецца і ў перадвыбарнай праграме самога прэзідэнта, аб якой ён чамусьці забыўся.

Сапраўды, спачатку неабходна дакладна вызначыць, што адносіцца да сферы дзяржаўнага кіравання, а што -- да сферы мясцовага самакіравання. І тады прэзідэнту не спатрэбіцца расплыцца свае сілы па дробязях, а ў мясцовых органах з'явіцца адказнасць за выкананне свайго кола пытанняў.

Але каб мясцовыя органы ўлады маглі рэальна вырашаць свае пытанні, яны павінны набыць фінансавую самастойнасць. Ні ў каго ж няма сумненняў ў тым, што калі сям'я жадае рыхтаваць сабе абеды, яна павінна перш за ўсё на іх зарабіць грошы. А вось калі гарсавет рашыў адрамантаваць у горадзе дарогі або расставіць на вуліцах урны, то для гэтага ён чамусьці павінен выпрошваць грошы ў вышэйстаячых органах улады, а не мець уласныя падаткавыя паступленні.

І, канешне ж, мясцовыя органы ўлады павінны самастойна вырашаць свае кадравыя пытанні. Прэзідэнт ніколі не змо-

жа набраць больш кантралёраў, чым усе жыхары раёна, горада і г.д. Але каб кантроль выбаршчыкаў быў дзейсным, яны павінны мець магчымасць зняць нядбайнага чыноўніка праз сваіх дэпутатаў. У былыя часы казалі: "Да Бога высока, а да цара далёка". Вось і скачам мы з таго часу пад дудку чыноўнікаў, якія заўсёды побач. А павінна быць наадварот. І дасягнуць гэтага можна будзе толькі праз рэальнае самакіраванне.

А што па гэтым пытанню думаеце вы, паважаныя чытачы?

**С.ЖАГОРАЎ,
ст. выкладчык кафедры
правазнаўства.**

ИВАН ХАРЛАМОВ

*Незримых далей
Рубежи
Таят и взлет,
И укоризны...
У человека
Две души,
Две непрямых
Дороги в жизни.*

*Горит огнем
Душа одна
Людскому благу
На потребу...
Живя добром,
Устремлена
Она в святом полете
К небу.*

*Другая ж,
На добро скупяся,
И суетяся
В своих заботах,
Нас тянет,
Улекая в грязь,
Дрожа
На резких поворотах...
И так рвут сердце*

*Две души,
И каждая в свой шлях
Нас движет...
Какая же из них,
Скажи,
Тебе, дружок,
Милей и ближе?*

УСМІХНІЦЕСЯ!

◆◆◆

Адзін амерыканскі вучоны прыйшоў у Капенгагене ў лабараторыю вялікага фізіка Нільса Бора і са здзіўленнем убачыў над яго сталом падкову, моцна прыбітую да сцяны.

-- Няўжо вы верыце, што падкова прыносіць удачу, прафесар? -- спытаў амерыканец, -- як вучоны, вы...

-- Што вы, -- адказаў Бор,

3 ЖЫЦЦЯ ВЯЛІКІХ

усміхнуўшыся. -- Як можна верыць у такую лухту! Але мне казалі, што падкова прыносіць удачу незалежна ад таго, верыце вы ў гэта або не.

◆◆◆

Аднойчы Эміль Фішэр, вялікі майстар арганічнага сінтэзу, прагульваўся па парку. Да яго падшоў вядомы пісьменнік і сказаў:

-- Я вам вельмі удзячны за ваш цудоўны снатворны прэпарат "Веранал". Вы мяне выратавалі. Прычым, мне нават не трэба піць яго, а дастаткова, каб "Веранал" ляжаў на маім начным століку.

-- Дзіўнае супадзенне, -- з усмешкай адказаў Фішэр. -- Калі мне цяжка заснуць, мне дапамагае ваш раман. Дастаткова толькі ўбачыць вашу цудоўную кнігу на начным століку!

◆◆◆

Аднойчы ў кабінет акадэміка

М.М.Бекетава ўбег усхваляваны слуга і закрычаў:

-- Мікалай Мікалаевіч, у вашай бібліятэцы злодзеі!

Вучоны адарваўся ад сваіх разлікаў і спакойна спытаў:

-- І што яны чытаюць?

◆◆◆

Расказваюць, што аднойчы вялікага хіміка Д.І.Мендзялеева сустрэў знаёмы, які адрозніваўся бестактоўнасцю.

-- Вы абавязкова павінны купіць сабе новы касцюм, -- сказаў ён вучонаму.

-- А навошта? -- здзіўся Мендзялееў. -- У гэтым горадзе мяне ніхто не ведае.

Праз некаторы час знаёмы зноў сустрэўся з вучоным. Касцюм на Мендзялеевым быў той жа. Прагучала і ранейшая парада.

-- А навошта? -- спытаў вучоны. -- Тут мяне ведае кожны.

НА МЕДЫЦЫНСКІЯ ТЭМЫ

НЕ ЧАКАЙЦЕ БЯДЫ

Не трэба тлумачыць, якім цяжкім захворваннем з'яўляецца туберкулёз лёгкіх, узровень якога па сучасных статыстычных дадзеных зноў пачаў расці. Гэта хвароба сацыяльная. Рост захворваемасці звязаны з пагаршэннем у цэлым экалагічнага становішча, зніжэннем жыццёвага ўзроўню і, безумоўна, з неабгрунтаваным скарачэннем рэнтгена-флюараграфічнага абследавання. У раёнах, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС, устаноўлены тэрмін праходжання рэгулярнага абследавання -- адзін раз у год. Тым не менш, пераканаць студэнтаў сур'ёзна аднесціся да праблемы практычна вельмі цяжка. Здзіўляе інфанталізм і, я б сказала, упартасць, якія яны праяўляюць пры ўхіленні ад абследавання. Многія студэнты з гістарычнага, біялагічнага, матэматычнага і філалагічнага факультэтаў на працягу 3-х і нават 4-х гадоў не прайшлі флюараграфію.

Трэба памятаць, што хворы туберкулёзам чалавек -- асноўная крыніца заражэння і распаўсюджвання хваробы. Каварнасць туберкулёзу яшчэ і ў тым, што нярэдка з'явай сталі бессістэмныя, скрытыя формы цяжэння. На жаль, да ўрача хворыя звярта-

юцца толькі тады, калі з'яўляюцца парушэнні ў органах дыхання. Спачатку гэта невялікае пакашліванне раніцай, якое паступова пераходзіць у надсадны кашаль, адышку, боль у грудзях, нярэдка крывахарканне, з'яўляюцца стомленасць, слабасць, патлівасць, зніжэнне апетыту. У некаторых выпадках магчыма ліхаманка.

Па факультэтах на дошках аб'яў вывешаны спісы студэнтаў, якія не прайшлі флюараграфічнае абследаванне. Просьба да ўсіх указаных у спісах студэнтаў з'явіцца ў медпункт за накіраваннем у паліклініку №6. Памятайце! Здаровы лад жыцця: рэжым працы і адпачынку, рацыянальнае харчаванне, адмова ад шкодных звычак і своечасовае праходжанне рэнтгена-флюараграфічнага абследавання -- галоўная ўмова ранняга выяўлення хваробы.

З мэтай своечасовага выяўлення туберкулёзу сярод студэнтаў ім неабходна зрабіць у нашым медпункце пробу Манту (з 9 да 15 гадзін па панядзелках, аўторках і пятніцах).

Н.МАРЧАНКА,
загадчыца медпункта ГДУ.

ГОМЕЛЬСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ
УНІВЕРСІТЭТ імя Ф.СКАРЫНЫ

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады дацэнта па кафедры англійскай мовы.

Тэрмін падачы заяў -- не пазней 1 месяца з дня апублікавання паведамлення.

Заявы накіроўваць на адрас: 246699 г.Гомель, вул.Савецкая, 104.

РЭКТАРАТ.

Рэктарат, грамадскія арганізацыі універсітэта, дэканат матэматычнага факультэта, кафедра вышэйшай матэматыкі выказваюць глыбокае спачуванне асістэнту **КУРНОСЕНКУ** Мікалаю Міхайлавічу з выпадку напаткаўшага яго гора -- смерці **БАЦЬКІ**.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цыгата, эканамічных даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не раздзяляючы пункту гледжання аўтара.

ЗАСНАВАЛЬНІК -- Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф.Скарыны.

Наш адрас: 246699, г. Гомель, вул. Савецкая, 104, пакой 1-18, тэл. 57-43-21.

Рэгістрацыйны № 221

Спонсары газеты -- НВП "Сучасныя тэхналогіі", прафком студэнтаў.

Газета набрана і звёрстана на настольна-выдавецкім комплексе ІВЦ ГДУ, аддрукавана на Гомельскай фабрыцы "Палесдрук", г.Гомель, вул.Савецкая, 1.

Рэдактар

Ул.П. БАЛОГА

Аб'ём 1 друк. арк.
Тыраж 1.500 экз.
Заказ 69

Падпісана да друку 3.02.95.